

עבדו את השם בשמחה

היסוד הנשכח שעליו מלמדת התוכחה השנייה — ולמה, בלי לדעת, אנחנו לפעמים
בוחרים בעצב

מאת: הרב יחיאל יעקובזון

תוכן העניינים

פרק א – עבודת השם בשמחה: היסוד שאבד

"תחת אשר לא עבדת" — הפסוק הקשה · למה זה לא כתוב במפורש בתורה

פרק ב – שמחה אמיתית מול הצגה חיצונית

מה שמחה איננה · מה שמחה כן

פרק ג – האם באמת בחרנו בעצב?

שתי שאלות קשות · "חזקו עלי דבריכם" — נבואת מלאכי

פרק ד – פרשת הבחירה: אין מצב ניטרלי

הלוא אם תיטיב שאת · להיות "מושחט" בלי לדעת

פרק ה – "סוד החיים": הילדה שלמדה להיות חולה

קרן האור שחדרה למנהרה · שתי ילדות, שני לקחים

פרק ו – עצלות, עצבות ותשומת לב

יסוד העפר ויסוד האש · החוק המעשי הראשון

פרק ז – כשמבוגרים משחקים "נופש פעיל"

תחרות החלפת הגלגלים · הטרקטורון והמשגיח לעתיד

פרק ח – קטלוג ופרשנות: איך אנחנו בונים את המציאות שלנו

אין דבר כזה מבט אובייקטיבי · ההימור על ההורסקופ

עבודת השם בשמחה: היסוד שאבד

📖 בפרק זה: מדוע עבודת השם בשמחה איננה "מעלה" נוספת אלא יסוד עצם המצווה, וכיצד התוכחה השנייה שבתורה מלמדת אותנו זאת בצורה המכאיבה ביותר.

"תחת אשר לא עבדת" — הפסוק הקשה

יש בתורה שתי תוכחות: האחת בפרשת בחוקותי, שרומזת לפי דברי רבותינו לגלות בית ראשון, והשנייה בפרשת כי תבוא, הרומזת לגלות בית שני — הגלות שאנו עדיין נמצאים בתוכה. בתוכחה השנייה מופיע פסוק שרוב הקהילות נוהגות לקוראו בלחש, כה קשה הוא לשאת:

"תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרַב כָּל, וְעֲבַדְתָּ אֶת אֱיִכֶיךָ אֲשֶׁר יִשְׁלָחֶנּוּ ה' בְּךָ..."

דברים כח, מז-מח

התיאור שלפני פסוק זה הוא תיאור ארוך ומייסר של הגלות, ולפי פשוטו של מקרא, מגיע שלב שבו נדמה שהתהליך הקשה עומד להסתיים. ואז, פתאום, הכל חוזר מהתחלה — לא בגלל אחת העברות החמורות שהוזכרו קודם, אלא **"תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב"**. איך ייתכן שהעונש הנורא הזה מגיע בגלל חוסר שמחה, כאשר החטאים שגרמו לגלות עצמה היו חמורים בהרבה?

למה זה לא כתוב במפורש בתורה

יש כאן קושי נוסף: בשום מקום בתורה עצמה לא כתוב במפורש "עבדו את ה' בשמחה". הפסוק "עבדו את ה' בְּשִׂמְחָה" מופיע רק בכתובים, בתהלים, ולא בחמישה חומשי תורה. אם כן, איך ייתכן שהעונש כה חמור על דבר שאפילו לא נצטוונו עליו בפירוש בתורה?

התשובה, כפי שכתבו הרמח"ל ורבי צדוק הכהן מלובלין ואחרים, פשוטה ועמוקה כאחד: התורה לא היתה צריכה לכתוב "עבדו את ה' בשמחה", כי מי שאינו עובד את ה' בשמחה — אינו עובד את ה' בכלל. הוא מקיים מצוות, מדקדק בהלכה, עושה חסד — אבל מסיבות אחרות: שייכות לחברה, הרגל, פחד לא רציונלי. זו לא עבודת השם.

המבחן האמיתי אם אדם עובד את ה' הוא אם הוא עושה זאת בשמחה. וכפי שילמדונו רבותינו, זה שהנושא מוזכר רק בתוכחה השנייה ולא בראשונה, מלמד שזהו קלקולה המיוחד של תקופתנו: דור שבו רבים מדקדקים בהלכה, אך רבים מהם עושים זאת כשהם מדוכאים, קודרים, ולא באמת מחוברים לעבודתם. וזהו נושא הספר הזה: להבין מהי שמחה אמיתית, מדוע אנחנו בורחים ממנה בלי משים, ואיך מחנכים ילדים שיהיו עובדי ה' בשמחה אמיתית ולא רק בקיום טכני של המצוות.

שמחה אמיתית מול הצגה חיצונית

📖 בפרק זה: הבהרת המושג "שמחה" — מה הוא לא, ומה הוא כן. ולמה מי שמפגין תמיד ביטחון או שמחה, לרוב מרגיש בדיוק ההפך.

מה שמחה איננה

יש טעות נפוצה שכשמדברים על "שמחה" הכוונה היא לקפיצות, שירה וריקודים ברחובות. לפעמים אכן שמחה פנימית עמוקה כל כך גועה עד שהיא פורצת החוצה בשירה, אך הרבה מאוד מהשירה והריקודים שאנו רואים, מקורם דווקא בעצב, לא בשמחה.

כלל בנפש האדם: מה שאדם מפגין הוא לרוב ההפך ממה שהוא מרגיש באמת. מי שמפגין ביטחון עצמי מופגן, לרוב מסתיר תחתיו חוסר ביטחון. מי שמפגין שמחה תיאטרלית, לרוב בורח מעצב.

זה לא אומר שכל מי שנראה שמח, שמח בזיוף — אפשר לחיות בשמחה אמיתית וגם היא ניכרת כלפי חוץ. אבל מי שיש לו עין בוחנת, ומביט מעבר לקליפה, מזהה בקלות את החיוך הנבוב, את העיניים החלולות שמאחורי המסכה. זה לא סימן לשמחה — זה סימן למאמץ.

מה שמחה כן

שמחה בעבודת השם פירושה הרגשת סיפוק ומילוי: "אני עושה דבר טוב, אני בסדר, אני נוהג כראוי" — זו שמחה. מי שלא מרגיש כך, אף שהוא מקיים את כל המצוות למעשה, אינו מחובר לעבודת השם. הוא ממלא את הטפסים, משלם את המסים — אבל אינו שייך באמת למערכת.

האם באמת בחרנו בעצב?

📖 בפרק זה: שתי שאלות קשות שעולות מהתביעה התורנית לשמוח, ונבואת מלאכי המצמררת שמלמדת עד כמה עמוק שורש הבעיה.

שתי שאלות קשות

אם התורה באה בטענות עלינו על שלא עבדנו את ה' בשמחה, פירוש הדבר שהתורה אומרת שאנחנו **בחרנו** להיות עצובים, שהרי אין טענה על מה שלא בחרו בו. וכאן עולות שתי שאלות מטרידות. הראשונה: מדוע שאדם יבחר בדיכאון? שאלו כל אדם מדוכא אם הוא רוצה להיות כזה, והוא יאמר בכנות שהוא רוצה מאוד להיות שמח, רק "לא יכול" — לו רק ידעתם מה עבר עליו. השנייה, החמורה יותר: אם אכן בחרנו בעצב, מדוע איננו מרגישים כלל שבחרנו? אף מדוכא לא מרגיש שהוא בחר; הוא מרגיש שהמציאות האובייקטיבית כפתה עליו את מצבו.

"חזקו עלי דבריכם" — נבואת מלאכי

בנביא מלאכי מופיעה אחת הנבואות הקשות ביותר בנושא הזה:

**"חֲזְקוּ עַלִי דְבָרֵיכֶם אָמַר ה', וְאָמַרְתֶּם: מַה נִּדְבַּרְנוּ עֲלֵיךְ. אָמַרְתֶּם שְׁוֹא עֶבֶד
אֱלֹהִים, וְמַה בָּצַע כִּי נִשְׁמְרָנוּ מִשְׁמֶרְתּוֹ וְכִי הִלְכְנוּ קְדֻרָּנִית מִפְּנֵי ה' צְבָאוֹת.
וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְאֻשְׁרִים זָדִים, גַּם נִבְנוּ עֲשֵׂי רָשָׁעָה, גַּם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּפְּלֻנוּ"**

מלאכי ג, יג-טו

"חֲזְקוּ עַלִי דְבָרֵיכֶם" — ביטוי נורא, שמשמעו, כביכול, שהקדוש ברוך הוא כביכול "אינו יכול" לשאת עוד את מה שהעם עושה. וכשעם ישראל שואל בתמימות "מה נדברנו עליך?", כאילו לא ידעו כלל במה חטאו, עונה להם הנביא: אמרתם שהעבודה אינה שווה דבר, ושהלכתם קדורנית — כבדים, זועפים, קודרי פנים — מפני ה' צבאות. משפט המפתח הוא "הלכנו קדורנית מפני ה' צבאות": עבדנו את ה' מתוך כובד וזעף, לא מתוך שמחה. ורבותינו מבארים שהעם עצמו מעולם לא אמר את הדברים האלה בפה מלא — אבל ההתנהגות שלהם אמרה אותם.

פרצוף קודר, מצח מקומט, צעד עצבני — אלה, לפי הנביא מלאכי, הם בעצמם סוג של חילול השם. עבודת ה' מתוך עצב אינה רק חסרון במעלה, אלא עדות שקרית על מי שאנו עובדים.

פרשת הבחירה: אין מצב ניטרלי

📖 בפרק זה: התשובה לשאלה איך אפשר "לבחור" במשהו בלי להרגיש שבחרנו — דרך פרשת הבחירה שבפרשת בראשית.

הלוא אם תיטיב שאת

פרשת הבחירה הראשונה בתורה מופיעה בספר בראשית, בדברי הקדוש ברוך הוא לקין:

"הֲלוֹא אִם תִּיטִיב שְׂאֵת, וְאִם לֹא תִיטִיב לִפְתָּח חַטָּאת רֹבֵץ"

בראשית ד, ז

שימו לב לניסוח: מה היה צריך להיות כתוב, לכאורה, בהמשך הפסוק? "ואם תיטיב... ואם תרע" — שתי אלטרנטיבות מקבילות, לבחור בטוב באופן פעיל, או לבחור ברע באופן פעיל. אבל לא זה מה שכתוב. כתוב "וְאִם לֹא תִיטִיב" — לא "ואם תרע". המשמעות היא שיש רק שתי אפשרויות אמיתיות: או שאני בוחר, באופן אקטיבי ובמודע, בטוב. או שאני **לא בוחר כלל** — ואז, באופן אוטומטי, "לִפְתָּח חַטָּאת רֹבֵץ". אין מצב שלישי, ניטרלי, שבו אדם "סתם" לא עושה כלום ונשאר במקומו.

להיות "מושחט" בלי לדעת

וזו בדיוק התשובה לשאלה השנייה: למה איננו מרגישים שבחרנו? כי "לא לבחור" פירושו להתנהג באופן טבעי, בלי מודעות. ואדם שמתנהג באופן טבעי, בלי לבחור באופן אקטיבי, **נסחף** — הוא נגרר בזרם, בלי לדעת שהוא נגרר. רק אנשים מיוחדים מאוד בוחרים במודע ברע. רוב בני האדם שנסחפים למקום לא טוב, כלל אינם מרגישים שהם בוחרים — הם מרגישים שהמציאות פשוט קרתה להם.

קושיה: אם כך, איך אפשר בכלל להאשים אדם שהתמוטט נפשית או שקע בעצב?

תירוץ: ביחס לאדם הפרטי, שלא ניתנו לו הכוחות להתמודד באותו רגע, יש לדון אותו כאנוס — ממש כפי שחז"ל אומרים שחנניה מישאל ועזריה עמדו בניסיון שלפי כוחם הטבעי לא היו עומדים בו. אבל זה אינו סותר את העיקרון הכללי: הנושא כולו הוא נושא של בחירה, ומי שכן יש לו את הכוחות — הבחירה נמצאת ממש בהישג ידו, גם אם אינו מרגיש זאת.

המסקנה המעשית: אם אדם מזניח את עצמו ואינו משקיע במודע בבחירה בשמחה, הוא נכנס לדיכאון **כברירת מחדל טבעית** — לא כי הוא רע, אלא כי כזה הוא הטבע האנושי כשאין בחירה אקטיבית. וההפך: מי שמחליט להיות שמח ומשקיע בכך, יהיה שמח. זו בדיוק המסקנה שמפליאה כל כך — ועכשיו נבין למה זה כך.

"סוד החיים": הילדה שלמדה להיות חולה כדי להיאהב

📖 בפרק זה: משל מחיש על ילדה קטנה שמגלה בטעות איזו התנהגות מזכה אותה בתשומת לב הוריה — ומה זה מלמד אותנו על שורש הבחירה בעצב.

קרן האור שחדרה למנהרה

חדר חשוך, יד חמה על המצח, וסוד שלא היה אמור להתגלות

נתאר לעצמנו ילדה בת שש. אין לה הורים רעים חלילה, יש לה אחים ואחיות, ואמא עסוקה — כמו כמעט כל אמא היום. הצורך הנפשי הבסיסי ביותר של כל ילד הוא להרגיש, באופן קבוע ויציב, שהוא אהוב ורצוי כמו שהוא, לא בגלל שהוא "ילד טוב" או מתנהג יפה. הצורך הזה מתמלא בילדות בעיקר על ידי חיבוקים, נשיקות ומשחק פשוט ולא "פדגוגי", אבל לאמא אין תמיד מספיק זמן לכך.

יום אחד הילדה חולה — לא מחלה מדומה, אלא באמת קצת חולה. ואז קורה דבר נדיר: לוקחים אותה לחדר נפרד, מרחיקים ממנה את האחים המתחרים איתה כרגיל על תשומת הלב, מחשיכים מעט את החדר, ואמא ניגשת אליה בקול חרישי ושואלת ברכות: "מה שלומך, מותק?" לפעמים אף מניחה את ידה על מצחה. לפעמים אפילו אבא, כששומע שהיא חולה, נכנס לחדר לשאול בשלומה. איזה כיף לילדה! היא זוכה, בפעם הראשונה מזמן רב, בתשומת לב מלאה, שקטה ואוהבת.

"שום דבר, אין שום דבר" — המשפט שהילדה למדה לומר

אבל הימים הטובים חולפים, כפי שהם תמיד חולפים, וכשהילדה מבריאה היא חוזרת לשגרה. עכשיו היא, אולי בלי לדעת בעצמה, מנסה לשחזר את התחושה הזו בכוחות עצמה. היא חוזרת מבית הספר גבה שחוח, עיניה מושפלות, פוסעת בכבדות ומתגנבת פנימה כפופה. אמה נאלצת להבחין בה, שואלת בדאגה: "מה קרה? מה קרה?" והילדה, בקול שבור, עונה: "שום דבר, אין שום דבר." אנחנו, ההורים, לא יכולים לסבול לראות את ילדינו כך, ומיד רצים לפייס: "קניתי לך סנדלים חדשים... הנה גם ממתק..." והילדה, בלי לדעת שהיא לומדת שיעור, לומדת בדיוק את השיעור הזה: עצב מזכה בתשומת לב.

הילדה העצובה, הכפופה, השחוחה

נכנסת בשקט. נשאלת בדאגה "מה קרה?". מקבלת פיוס, מתנות, תשומת לב מרוכזת.

הילדה השמחה שקופצת בדלת וצועקת "שלום!"

ברוב המקרים, במקום תשומת לב, מקבלת: "תורידי את הנעליים, סדרי את השולחן, קחי את פח האשפה."

אם הילדה חכמה, היא תפסה את "סוד החיים" הזה כבר בפעם הראשונה. אם לא — זה ייקח לה עוד שבועיים. אבל בסופו של דבר, כל ילד שחוזר על התרגיל ורואה שהוא עובד, לומד: הדרך לקבל אהבה ותשומת לב היא להיות מסכן. עצבות פוטרת מלעשות, מזכה בליטוף, ומספקת בדיוק את מה שהילד — וכל אדם — זקוק לו יותר מכל: תשומת לב.

עצלות, עצבות ותשומת לב

בפרק זה: המבנה הנפשי שמסביר מדוע עצלות ועצבות תמיד באות ביחד. וממנו — החוק המעשי הראשון בחינוך לשמחה.

יסוד העפר ויסוד האש

בספרי הקבלה והמוסר מבואר שנפש האדם בנויה, במובן מסוים, מארבעה יסודות: עפר, מים, רוח ואש. יסוד העפר הוא הכוח הדומם, הפסיבי, שממנו נובעת העצלות. יסוד האש הוא הכוח הפעיל, האנרגטי — העשייה, הזריזות, השמחה. יש קשר עמוק בין עצלות לעצבות: כמעט כל אדם עצוב הוא גם עצל, "כבד" לזז, "רפוי" ומרוסק, ולהיפך — עצלות ממושכת מזינה עצבות.

כל אדם, ילד כמבוגר, זקוק לתשומת לב. זהו צורך נפשי בסיסי שהקדוש ברוך הוא נטע באדם: הוא מרכז הבריאה מבחינתו-שלו, וזקוק להרגיש שיש לו לפחות פינה אחת בעולם שבה הוא אהוב ורצוי. הדרך הבריאה להשיג את זה היא דרך יסוד האש — פעילות, יצירה, עשייה של דברים בעלי משמעות, שגורמים לאדם להרגיש חשוב מפני שהוא **חשוב** באמת. אבל מי שנוטה יותר מדי ליסוד העפר, לעצלות, מוצא דרך חלופית, מהירה יותר, זולה יותר, להשיג את אותה תשומת לב: להיות מסכן.

החוק המעשי הראשון

החוק הראשון בחינוך לשמחה: תנו לילדים תשומת לב — כולל חיבוקים, מחמאות, ואפילו ממתקים — כשהם שמחים ופעילים, לא כשהם עצובים ובוכים. חזקו שמחה, לא עצבות. חזקו עשייה, לא נסיגה.

זה לא אומר להתעלם מבכי אמיתי — כשילד באמת זקוק לניחום, יש לחבק אותו חיבוק קצר, יציב, ולתת נשיקה. אבל זה לא הרגע לתת לו ממתק "לסתום את הפה", ובוודאי לא הרגע להתמוסס ולבכות יחד איתו. וכשהילדים שמחים, פעלתניים, זה בדיוק הזמן להעניק תשומת לב מוגברת: לשבת איתם, לשחק איתם, לתת להם משהו טוב. הורה שנותן ביד רחבה כשהילד עצוב, ומצטמצם כשהוא שמח, מלמד אותו בלי משים בדיוק את הלקח ההפוך ממה שהוא מתכוון אליו.

כשמבוגרים משחקים "נופש פעיל"

📖 בפרק זה: מדוע גם מבוגרים, שבחרו בחוסר פעילות, ממציאים לעצמם "עבודה" מחופשת למשחק — כי אדם לעמל יולד, אבל אסור לו לדעת שהוא עמל.

תחרות החלפת הגלגלים

מדוע עשרות מבוגרים התאספו כדי לצפות בהחלפת גלגל

הוזמנתי פעם להרצות בבית מלון בחול המועד, במקום שבו יש הרבה שעות פנויות בין ארוחות. הגעתי, ולפני הכניסה ראיתי כיכר קטנה שבה עמדו שנים עשר רכבים, ואנשים מסביבם צועקים ומתלהבים. חשבתי שקרה משהו חמור. התברר: תחרות מי מחליף גלגל הכי מהר. אנשים, שבכל יום רגיל היו מתלוננים בפה מלא כמה קשים החיים, כמה הם עייפים, כמה הם "לא מסוגלים" — כאן עמדו בשמש, מתאמצים, מזיעים, מתלהבים, ומריעים בשמחה אמיתית.

אותו יום עצמו, אחרי התפילה, שמעתי צעקות מלמטה: אדם שהתפוצץ לו גלגל באמת, באמצע יום שגרתי, מפרק ומתקן בעצבים חשוכי מרפא, ומשפחתו יושבת מיוזעת באוטו וסובלת יחד איתו. אותה בדיוק פעולה — להחליף גלגל — פעם אחת הביאה שמחה עצומה, ופעם שנייה עצבים וייסורים. ההבדל אינו בפעולה עצמה, אלא בבחירה: כשהחלפה נתפסה כמשחק, כבחירה חופשית, היא שמחה. כשהיא נכפתה כעול — היא ייסורים.

אותה מוגבלות בדיוק, שתי תגובות הפוכות

יש לי חבר שכמוני זקוק לרכב מותאם. הוא התלונן בפניי לא פעם על הרכב הצנוע שנתנו לו משירותי הרווחה. יום אחד סיפר לי, בעיניים בורקות, שקנה טרקטורון — כלי רכב עם ארבעה גלגלים, בלי מערכת בולמי זעזועים, שנוסעים בו בשטח מחוספס. שאלתי אותו: "אבל גם בטרקטורון יש לך את אותה בעיה בגב, לא?" הוא הודה שכן. אז מדוע כשזה "בילוי" הוא לא מתלונן, ואילו על הרכב הרגיל שלו הוא מתלונן כל הזמן? התשובה: כשהוא בחר בזה בעצמו כמשחק, אותה אי-נוחות בדיוק הפכה לחוויה. כשזה נכפה עליו כעול — היא סבל.

בחר אחד בישיבה טיפולית סיפר לי פעם בבדיחות שאם לא יצא ממנו כלום בחיים, הוא יהיה משגיח — כי לדעתו, כל תפקידו של המשגיח הוא לומר לבחור שבא אליו עם קושי: "תתגבר!" הצעתי לו הוכחה. ביום חם של שלושים וחמש מעלות, כשחבריו שיחקו כדורגל בהפסקת הצהריים, ישבתי ברכב הממוזג שלי עם משקה קר וקראתי לו להצטרף. הוא סירב, אמר שהוא "עסוק במשחק" ואין לו זמן לשבת עכשיו. הבחנתי, וגם הוא בעצמו הודה בסוף היום, שאותה מאמץ פיזי קשה בדיוק בחום הכבד — שאילו נכפה עליו כעונש היה מוגדר כהתעללות — כשהוא בחר בו מרצונו כ"משחק", הפך לכיף גמור.

אדם לעמל יולד — כזה נברא הטבע האנושי, ואי אפשר לברוח מהצורך בפעילות משמעותית. הבעיה היא שהיצר הרע אינו מתנגד לעמל עצמו, אלא רק לכך שנדע שאנחנו עמלים. אותה פעולה בדיוק, כשהיא מחופשת כ"בילוי" או כ"משחק", מקבלת אישור מלא. וזה בדיוק הרמז לחינוך: אם נדע לעטוף עשייה נכונה במעטפת של שמחה ובחירה, במקום בכפייה, נלמד גם את עצמנו וגם את ילדינו לאהוב אותה.

קטלוג ופרשנות: איך אנחנו בונים את המציאות שלנו

📖 בפרק זה: מדוע אין דבר כזה "מבט אובייקטיבי" על המציאות, וסיפור אישי מרתק מנעורי הרב שמדגים איך הלב בוחר את מה שהמוח "רואה" — עוד לפני שהעיניים בכלל הביטו.

אין דבר כזה מבט אובייקטיבי

הקדוש ברוך הוא לא ברא את האדם עם כלים לייצר תמונה אובייקטיבית של המציאות. שני אנשים הנמצאים באותה סיטואציה בדיוק, חווים אותה אחרת לגמרי — לא רק מפרשים אותה אחרת, אלא ממש רואים דברים שונים, מדגישים פרטים שונים, זוכרים פרטים שונים. המוח אינו עובד "קודם רואה, אחר כך מפרש" — הוא עובד הפוך: הלב מחליט תחילה מה הוא רוצה לראות, ורק אז המוח "מוצא" את זה במציאות.

המשמעות המעשית: אם אדם בחר, מתוך עצלות ומתוך רצון לתשומת לב זולה, להיות מדוכא — הוא יראה את הכל דרך העדשה הזו, ולא כי המציאות אכן קודרת אלא כי כך הוא בחר להסתכל.

איך תלמיד ישיבה צעיר ביים את "רוח הקודש" — ועדיין לא הצליח לשכנע את חבריו

בגיל ישיבה קטנה שררה בישיבתי אופנה של עיון ב"הורוסקופ" — טורים בעיתון שמנבאים, לפי תאריך הלידה, מה יקרה באותו שבוע. בחורים אינטליגנטים ובעלי חשיבה ביקורתית היו בטוחים שזה עובד "כמו שעון שוויצרי". דאגתי מכך, כי חשבתי שכל אמונה בכוחות כאלה באה על חשבון האמונה בהשם. התחלתי לחקור בשיטתיות: מילאתי שתי מחברות בנתונים — מה נכתב לכל חבר, ומה קרה בפועל בפועל. גיליתי שכל הניבויים מנוסחים בעמימות שמאפשרת להתאימם כמעט לכל תוצאה: "נזק כלכלי" יכול להתאים גם להפסד של ארבע לירות בקניית נעליים.

יום אחד הצעתי הימור לכל הכיתה: אני מוכיח שההורוסקופ הוא בלוף גמור, ברמה שאי אפשר להכחיש. הכיתה הסכימה, בתנאי "מילה של גבר" — כל אחד יביא את הגזיר עיתון שלו בלי לקרוא אותו, ואני אעתיק להם אותו מילה במילה. מה שהם לא ידעו הוא שבסתר, בזמן ההעתקה, החלפתי לכל אחד את ההורוסקופ שלו בזה של חברו. וזה עדיין "עבד": כל אחד מצא בהורוסקופ שלא באמת שייך לו "אישושים" לשבוע שעבר עליו.

הדוגמה המובהקת ביותר: לאחד מהם היה כתוב, בטעות, "נזק כלכלי". באותו שבוע הוא באמת קנה נעליים בזול קצת יותר בחנות אחרת ממה שהיה יכול, "והפסיד" ארבע לירות. הוא ראה בזה הוכחה נחרצת. אבל שכח לגמרי שבאותו שבוע ממש קיבל, בנדיבות בלתי צפויה, מתנה של חמש לירות ממנהל המוסד לרגל אירוסי בתו — כלומר, ברווח נקי. את הרווח הוא לא זכר כלל, כי לא **חיפש** אותו. הוא חיפש רק אישור למה שכבר האמין בו.

זהו בדיוק העיקרון: אלפי פרטים קטנים עוברים על כל אדם בכל שבוע. מי שכבר החליט מראש מה הוא "רוצה למצוא" — עצב, כישלון, אכזבה, או להיפך: שמחה, סיפוק, הצלחה — ימצא בקלות רבה בדיוק את מה שחיפש, ויפספס לגמרי את מה שלא חיפש. השלב הראשון בבניית תפיסת עולם הוא תמיד ההחלטה: איך אני בוחר להסתכל על העולם שלי? וההחלטה הזאת, לא המציאות עצמה, היא שקובעת אם נחיה בשמחה או בעצב.

מקורות ומראי מקומות

1. דברים, פרק כח, פסוקים מז-מח.
2. תהלים, פרק ק, פסוק ב.
3. מלאכי, פרק ג, פסוקים יג-טו.
4. בראשית, פרק ד, פסוק ז.
5. הרמח"ל ורבי צדוק הכהן מלובלין, בביאור החובה לעבוד את השם בשמחה כיסוד עצם העבודה.
6. ספרי הקבלה והמוסר, בעניין חלוקת נפש האדם לארבעה יסודות: עפר, מים, רוח ואש.
7. הסיפורים המובאים בספר זה מבוססים על ניסיונו האישי של הרב יחיאל יעקובזון כמחנך וכמרצה, כפי שהובאו בשיעוריו.

נכתב ונערך על ידי:

הרב יהודה טאוב

קרית אתא

ליצירת קשר: 0527139520 📞

שיעורים נוספים של הרב 🎧

ניתן לשמוע עוד שיעורים נפלאים:

קול הלשון - קול תודה: 03-6171190 📻

באתר: 🌐 www.kol-toda.co.il (<https://www.kol-toda.co.il/>)